

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Εξ Αποστάσεως Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Προηγμένες Τεχνολογίες Κυβερνοασφάλειας και Διακυβέρνηση
(M.Sc. in Advanced Cybersecurity Technologies and Governance)

**Κανονισμός Εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας
του εξ αποστάσεως Π.Μ.Σ.
«Προηγμένες Τεχνολογίες Κυβερνοασφάλειας και Διακυβέρνηση»**

Πειραιάς, 2026

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Εισαγωγή.....	4
2	Κανονισμός εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών.....	5
2.1	Άρθρο 1 - Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	5
2.2	Άρθρο 2 - Διαδικασία Υποβολής και Έγκρισης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας	5
2.3	Άρθρο 3 - Επίβλεψη Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	5
2.4	Άρθρο 4 - Χρόνος Εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας και Φόρτος Εργασίας	6
2.5	Άρθρο 5 - Γλώσσα Συγγραφής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας	7
2.6	Άρθρο 6 - Δυνατότητα Εκπόνησης Ομαδικής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας	7
2.7	Άρθρο 7 - Δομή και Μέγεθος Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	7
2.8	Άρθρο 8 - Διαδικασία Τελικής Κατάθεσης, Εξέτασης και Αξιολόγησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	7
2.9	Άρθρο 9 - Εφαρμογή Κανονισμού Δεοντολογίας και Λογοκλοπή	11
2.10	Άρθρο 10 – Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης	11
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	12
	A. Οδηγίες Εκπόνησης και Συγγραφής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας .	12
	A.1 Η Δομή και Οργάνωση μιας Επιστημονικής Εργασίας.....	12
	A.2 Διαμόρφωση του Κειμένου	16
	A.3 Το Ζήτημα της Λογοκλοπής (Plagiarism).....	18
	A.4 Συμπεράσματα	19
	B. Αίτηση Εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	20
	Γ. Πρακτικό Εξέτασης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	20
	Δ. Πρότυπο (Template) Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.....	20

Ακρωνύμια

ΠΜΣ/Π.Μ.Σ.	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΜΔΕ/Μ.Δ.Ε.	Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
ECTS	European Community Course Credit Transfer System
Δ.Ε.Π.	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό
Ε.Ε.Π.	Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό
Ε.ΔΙ.Π.	Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό
Ε.Τ.Ε.Π.	Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό
Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Σ.Ε.Ι.	Ανώτατο Στρατιωτικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ν. / TN	Τεχνητή Νοημοσύνη

1 Εισαγωγή

Η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Μ.Δ.Ε.) στο εξ αποστάσεως Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Προηγμένες Τεχνολογίες Κυβερνοασφάλειας και Διακυβέρνηση» καλύπτει το τρίτο εξάμηνο φοίτησης και είναι υποχρεωτική προκειμένου οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Η Μ.Δ.Ε. αποδίδει, σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του ΠΜΣ, στον μεταπτυχιακό φοιτητή και τη φοιτήτρια τριάντα (30) ECTS. Η Μ.Δ.Ε. περιλαμβάνει μια ερευνητική εργασία σε πεδίο συναφές με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ και εκφράζει την περαιτέρω μελέτη και επιστημονική εμβάθυνση που επιλέγουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες. Μετά την ολοκλήρωσή της αξιολογείται από Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή. Το αντικείμενο της Μ.Δ.Ε. πρέπει να έχει ερευνητικό χαρακτήρα και να είναι πρωτότυπο.

Επισημαίνεται ότι, με ευθύνη μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, οι Μ.Δ.Ε. θα πρέπει να συγγράφονται στο πλαίσιο των Αρχών Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας της έρευνας που έχει υιοθετήσει το Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

2 Κανονισμός εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών

2.1 Άρθρο 1 - Θέμα Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία είναι δυνατόν να αναφέρεται σε θεωρητικά ή εφαρμοσμένα θέματα. Σε κάθε περίπτωση, η επιλογή της θεματικής περιοχής και της μεθοδολογίας θα πρέπει να διασφαλίζουν τη σημαντικότητα της έρευνας, δηλαδή τη συνεισφορά της στη θεωρητική βιβλιογραφία ή/και στην επίλυση μεθοδολογικών ζητημάτων ή/και στο επίπεδο των πρακτικών εφαρμογών. Θα πρέπει να αποδεικνύει προηγμένες θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες, κριτική σκέψη, ικανότητα στην ανάλυση και σύνθεση προβλημάτων, ερευνητική ικανότητα του μεταπτυχιακού φοιτητή ή της μεταπτυχιακής φοιτήτριας.

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία μπορεί να πραγματοποιείται σε συνεργασία με ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα που δραστηριοποιείται ή παρουσιάζει ενδιαφέρον σε συναφή επιστημονικά αντικείμενα.

2.2 Άρθρο 2 - Διαδικασία Υποβολής και Έγκρισης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Στο τέλος του δευτέρου εξαμήνου κάθε κύκλου σπουδών, οι Διδάσκοντες και Διδάσκουσες του ΠΜΣ καταθέτουν στον Διευθυντή του ΠΜΣ καταλόγους θεματικών περιοχών για Μεταπτυχιακές Διπλωματικές Εργασίες, οι οποίοι δημοσιοποιούνται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες με ευθύνη του Διευθυντή του ΠΜΣ. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες επιλέγουν θεματική περιοχή και Επιβλέποντα ή Επιβλέπουσα και, με τη σύμφωνη γνώμη τους, καταθέτουν σχετική αίτηση στη Γραμματεία του ΠΜΣ. Η Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ εισηγείται τον ορισμό των Τριμελών Εξεταστικών Επιτροπών των Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών στη Συνέλευση του Τμήματος προς έγκριση.

Οι προθεσμίες εντός των οποίων υποβάλλονται οι αιτήσεις εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τις φοιτήτριες καθορίζονται από τη Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ.

Είναι επιτρεπτή η αλλαγή θεματικής περιοχής και/ή Επιβλέποντος ή Επιβλέπουσας της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας μετά από αίτηση του μεταπτυχιακού φοιτητή ή φοιτήτριας όπου αναφέρεται η νέα θεματική περιοχή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας και/ή ο νέος Επιβλέπων ή Επιβλέπουσα, με τη σύμφωνη γνώμη του/της. Η αίτηση εξετάζεται από τη Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ και προωθείται στη Συνέλευση του Τμήματος προς έγκριση.

2.3 Άρθρο 3 - Επίβλεψη Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Όπως προαναφέρθηκε, η Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ, ύστερα από την αίτηση των ενδιαφερομένων μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, ορίζει τον Επιβλέποντα ή την Επιβλέπουσα της ΜΔΕ με τη σύμφωνη γνώμη τους και εισηγείται προς την αποφασίζουσα Συνέλευση του Τμήματος την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο Επιβλέπων ή η Επιβλέπουσα.

Δικαίωμα επίβλεψης ΜΔΕ έχουν οι διδάσκοντες και διδάσκουσες του ΠΜΣ, υπό την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και είναι οι ακόλουθες κατηγορίες, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας (άρ. 83, ν.4957/2022 ΦΕΚ 141/21.07.2022, τ. Α')

- α) μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.), Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.), Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.) και Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) ή Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Σ.Ε.Ι.), με πρόσθετη απασχόληση πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών τους, αν το Π.Μ.Σ. έχει τέλη φοίτησης
- β) ομότιμοι Καθηγητές ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι.
- γ) συνεργαζόμενοι καθηγητές
- δ) εντεταλμένοι διδάσκοντες
- ε) επισκέπτες καθηγητές ή επισκέπτες ερευνητές
- στ) ερευνητές και ειδικοί λειτουργικοί επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής, υπό την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος

Με απόφαση της Συνέλευσης, κατόπιν εισήγησης της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ, δύναται να ανατίθεται η επίβλεψη διπλωματικών εργασιών και σε μέλη Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π. και Ε.ΔΙ.Π. του Τμήματος που δεν έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο ΠΜΣ, υπό την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος.

Τα λοιπά μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής μπορεί να ανήκουν σε όλες τις κατηγορίες διδασκόντων και διδασκουσών που δύναται να αναλάβουν διδακτικό έργο στο ΠΜΣ. Τα Μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις αντικειμενικής αδυναμίας άσκησης καθηκόντων επίβλεψης επί μακρό χρονικό διάστημα ή ύπαρξη άλλου σπουδαίου λόγου, κατόπιν αίτησης των φοιτητών και φοιτητριών στις προαναφερόμενες περιπτώσεις, η Συντονιστική Επιτροπή δύναται να εισηγηθεί στην αποφασίζουσα Συνέλευση του Τμήματος την αντικατάσταση του Επιβλέποντος ή της Επιβλέπουσας ή Μέλους της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής.

2.4 Άρθρο 4 - Χρόνος Εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας και Φόρτος Εργασίας

Η ΜΔΕ εκπονείται κατά τη διάρκεια του τρίτου (Γ') εξαμήνου των σπουδών.

Η εξέταση της ΜΔΕ γίνεται κατά τη διάρκεια του τρίτου (Γ') εξαμήνου. Η βαθμολόγηση της ΜΔΕ και η εισαγωγή της βαθμολογίας στο σύστημα του φοιτητολογίου διεξάγεται σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον ακαδημαϊκό ημερολόγιο.

Μετά την ολοκλήρωση του τρίτου (Γ') εξαμήνου κάθε ακαδημαϊκού έτους, σε περίπτωση που οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες δεν έχουν ολοκληρώσει την επιτυχή εκπόνηση της ΜΔΕ, παρατείνεται η διάρκεια ολοκλήρωσης για χρονικό διάστημα ενός (1) ακόμη ακαδημαϊκού εξαμήνου.

Ο φόρτος εργασίας που απαιτείται να καταβάλει κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής και φοιτήτρια κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της ΜΔΕ αποτιμάται σε όχι λιγότερες από επτακόσιες πενήντα (750) ώρες εργασίας, οι οποίες αντιστοιχούν σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες, δηλαδή η μέση απασχόληση την εβδομάδα υπολογίζεται ότι είναι της τάξης των σαράντα τριών (43) ωρών.

2.5 Άρθρο 5 - Γλώσσα Συγγραφής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Η συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας γίνεται στην αγγλική γλώσσα.

2.6 Άρθρο 6 - Δυνατότητα Εκπόνησης Ομαδικής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Η ΜΔΕ μπορεί να εκπονηθεί σε ομάδες μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών. Σε αυτές τις ομαδικές ΜΔΕ ο Επιβλέπων ή η Επιβλέπουσα θα πρέπει να διασφαλίσει τον διακριτό χαρακτήρα της συμβολής κάθε μέλους χωριστά στην εργασία.

Κατά την εξέταση, θεωρείται απαραίτητη η παρουσία όλων των μελών της ομάδας και κάθε μέλος θα πρέπει να αναλάβει την παρουσίαση της δικής του συμβολής. Η βαθμολογία καταχωρίζεται κατ' άτομο και είναι δυνατό οι βαθμολογίες των μελών της ομάδας να μην είναι ίδιες.

2.7 Άρθρο 7 - Δομή και Μέγεθος Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Κάθε ΜΔΕ θα πρέπει να περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστον, τα ακόλουθα:

- Τυποποιημένο εξώφυλλο
- Περίληψη εύρους μιας σελίδας στη γλώσσα συγγραφής της ΜΔΕ.
- Εισαγωγή, με τη διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων
- Ανάλυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας
- Παρουσίαση της Μεθοδολογίας
- Αποτελέσματα της έρευνας, ανάλυση και συζήτηση
- Συμπεράσματα
- Περιορισμοί στην εκπόνηση της ΜΔΕ
- Βιβλιογραφικές πηγές

Η ΜΔΕ θα πρέπει, επιπλέον, να περιλαμβάνει Πίνακα Περιεχομένων, καθώς και προαιρετική ενότητα που αφορά αφιέρωση και ευχαριστίες. Ανάλογα με το θέμα της ΜΔΕ είναι, επίσης, δυνατόν το βασικό κείμενο να συνοδεύεται από Παραρτήματα που περιλαμβάνουν συμπληρωματικό υλικό, ερωτηματολόγια, πηγές κ.λπ.

Η έκταση του κειμένου θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 18.000 και 22.000 λέξεων. Στον αριθμό των λέξεων υπολογίζονται οι υποσημειώσεις, αλλά δεν υπολογίζονται πίνακας περιεχομένων, περιλήψεις, τυχόν αφιερώσεις και ευχαριστίες, παραρτήματα, βιβλιογραφία κ.λπ.

2.8 Άρθρο 8 - Διαδικασία Τελικής Κατάθεσης, Εξέτασης και Αξιολόγησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Η υποβολή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας προς εξέταση προϋποθέτει ότι ο

μεταπτυχιακός φοιτητής ή η φοιτήτρια έχει εξετασθεί επιτυχώς σε όλα τα μαθήματα του ΠΜΣ.

Η εξέταση της ΜΔΕ γίνεται κατά τη διάρκεια του τρίτου (Γ') εξαμήνου και περιλαμβάνει την παρουσίασή της ενώπιον της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής, είτε δια ζώσης, είτε εξ αποστάσεως με χρήση ψηφιακών μέσων. Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή βαθμολογεί τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία σε ειδικό έντυπο, το οποίο υπογράφεται από τα τρία μέλη της και παραδίδεται με ευθύνη του Επιβλέποντος μέλους ΔΕΠ στη Γραμματεία του ΠΜΣ όπου και τηρείται.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες υποχρεούνται, επίσης, να περιλάβουν στη ΜΔΕ δήλωση στην οποία αναφέρουν τα ακόλουθα: «Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα Διπλωματική Εργασία με τίτλο:“.....[τίτλος διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας].....”καθώς και τα ηλεκτρονικά αρχεία που αναπτύχθηκαν ή τροποποιήθηκαν στο πλαίσιο αυτής της εργασίας και αναφέρονται ρητώς μέσα στο κείμενο που συνοδεύουν και η οποία έχει εκπονηθεί στο Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Πειραιώς αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο, αρχεία ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον/τη συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον/τη συγγραφέα και μόνο.».

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας προϋποθέτει την υποστήριξή της ενώπιον της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής και ακολουθείται η εξής διαδικασία:

Η ΜΔΕ παρουσιάζεται σε δημόσια διαδικασία. Η δημόσια υποστήριξη συμπεριλαμβάνει την προφορική παρουσίαση της ΜΔΕ με μέγιστη διάρκεια είκοσι (20') λεπτά της ώρας και ακολουθείται από ερωτήσεις που υποβάλλονται από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή και παρευρισκόμενους. Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή συνεδριάζει για την εξέταση της ΜΔΕ νομίμως όταν παρευρίσκονται και τα τρία μέλη της (εδάφιο 5 παρ. 1 άρθρο 14 Ν.2690/1999). Τα Μέλη της Τριμελούς Επιτροπής ανταλλάσσουν απόψεις, υποβάλλουν ερωτήσεις στον εξεταζόμενο ή την εξεταζόμενη, ακολούθως αποφαινόμενοι για τον τελικό αξιολογικό βαθμό, συντάσσουν το σχετικό έντυπο αξιολογικής κρίσης, το υπογράφουν και σε επόμενο χρόνο το παραδίδουν στη Γραμματεία.

Για την έγκριση της ΜΔΕ, απαιτείται ο μέσος όρος της βαθμολογίας των τριών μελών της επιτροπής να είναι ίσος ή μεγαλύτερος του πέντε (5). Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία βαθμολογείται από μηδέν (0.0) έως δέκα (10) με δυνατότητα βαθμολογίας στη μορφή Χ.5 ή Χ.0.

Οι Μεταπτυχιακές Διπλωματικές Εργασίες αποτιμώνται με κριτήρια την άρτια επιλογή βιβλιογραφικών πηγών, την επιστημονική ορθότητα της ανάλυσης της υπάρχουσας

γνώσης, την εμβάθυνση στο πεδίο, το εύρος κάλυψης του θέματος, την ακρίβεια κατά την περιγραφή, τη συνεκτική δομή και εναργή αποτύπωση των επιχειρημάτων, τα στοιχεία ερευνητικής συνεισφοράς και παραγωγής νέας γνώσης στο επιστημονικό πεδίο, τη συνολική επιστημονική ωριμότητα του πονήματος, τη συμμόρφωση της εμφάνισης και των περιεχομένων της εργασίας με τις σχετικές οδηγίες, καθώς και την πληρότητα και ωριμότητα κατά την προφορική παρουσίαση, τη συνέπεια στον διαθέσιμο χρόνο και την επιστημονικά ορθή ανταπόκριση του μεταπτυχιακού φοιτητή ή της φοιτήτριας σε ερωτήματα της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής.

Τα κριτήρια βαθμολόγησης περιλαμβάνουν:

Βαθμός [9-10]

- Επιδεικνύει εξαιρετική κατανόηση όλων των κύριων θεμάτων
- Η σχετική βιβλιογραφία έχει ερευνηθεί πλήρως και αξιολογηθεί κριτικά
- Προχωρημένη ικανότητα αξιοποίησης της θεωρίας στην προσέγγιση πρακτικών προβλημάτων (όπου είναι ενδεδειγμένο)
- Ιδιαίτερος κατατοπιστική ερμηνεία των ευρημάτων με κριτική επίγνωση τόσο των δυνατοτήτων όσο και των περιορισμών
- Εύστοχη χρήση πινάκων και σχημάτων
- Καλά επιλεγμένες και ενημερωμένες βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιούνται στα κατάλληλα σημεία
- Πλήρης και καλά διαμορφωμένη βιβλιογραφία
- Εξαιρετικά οργανωμένη και άρτια αναπτυγμένη διατριβή εντός του ορίου λέξεων.

Βαθμός [8-9)

- Επιδεικνύει πλήρη κατανόηση των σημαντικών θεμάτων
- Έχει ερευνηθεί και αξιολογηθεί ικανοποιητικά η σχετική βιβλιογραφία
- Ικανότητα εκλεπτυσμένης αξιοποίησης της θεωρίας στην προσέγγιση πρακτικών προβλημάτων
- Εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται εν όλω ή μερικώς τα σημαντικά θέματα που απορρέουν από το θέμα
- Χωρίς σημαντικά πραγματολογικά ή ερμηνευτικά σφάλματα
- Άρτια και αποτελεσματική χρήση πινάκων και σχημάτων
- Καλά επιλεγμένες και ενημερωμένες αναφορές που χρησιμοποιούνται στα κατάλληλα σημεία
- Άρτια οργάνωση και λογική δομή σε ολόκληρη τη διατριβή εντός του ορίου λέξεων.

Βαθμός [7-8)

- Επιδεικνύει ικανοποιητική κατανόηση των σημαντικών θεμάτων με κάποια κενά ή ανεπάρκειες
- Η βιβλιογραφία έχει ερευνηθεί σε αποδεκτό επίπεδο, αλλά όχι πέραν αυτού
- Ικανοποιητική ικανότητα αξιοποίησης της θεωρίας στην προσέγγιση πρακτικών προβλημάτων (όπου είναι ενδεδειγμένο)
- Εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται κάποια σημαντικά θέματα που απορρέουν από το θέμα
- Λίγα πραγματολογικά ή ερμηνευτικά σφάλματα που υποδηλώνουν παρερμηνεία της βιβλιογραφίας
- Πίνακες και σχήματα κατά βάσιν κατάλληλα

- Κατάλληλες αναφορές με ορισμένες παραλείψεις και αποδεκτή χρήση της βιβλιογραφίας
- Λογική δομή με περιστασιακές αντιφάσεις εντός του ορίων λέξεων.

Βαθμοί [5-7]

- Επιδεικνύει λιγότερο από ικανοποιητική κατανόηση των σημαντικών θεμάτων
- Ερευνήσε μερικώς τη βιβλιογραφία, αλλά άφησε σημαντικά κενά
- Περιορισμένη ικανότητα συσχέτισης της έρευνας με πρακτικά προβλήματα (όπου είναι ενδεδειγμένο)
- Δεν προσεγγίζονται αρκετά σημαντικά θέματα που απορρέουν από το θέμα
- Κάποια σοβαρά πραγματολογικά ή ερμηνευτικά σφάλματα που υποδηλώνουν παρανοήσεις του κύριου υλικού
- Ακατάλληλη ή ατελής χρήση πινάκων και σχημάτων
- Ακατάλληλες ή ατελείς αναφορές
- Παρουσίαση, σελιδοποίηση, τίτλος, περιθώρια και παράγραφοι όχι όπως καθορίζεται στις σχετικές οδηγίες.

Βαθμοί [1-4] (μη επιτυχής)

- Επιδεικνύει αδυναμία κατανόησης των σημαντικών θεμάτων
- Έχει ερευνηθεί ανεπαρκώς η βιβλιογραφία, επισημαίνοντας κενά γνώσεων
- Πολύ περιορισμένη ικανότητα συσχέτισης της έρευνας με πρακτικά προβλήματα (όπου είναι ενδεδειγμένο)
- Ελάχιστα έως κανένα από τα σημαντικά θέματα που απορρέουν από το θέμα εντοπίζονται και παρουσιάζονται
- Σοβαρά πραγματολογικά και ερμηνευτικά σφάλματα
- Ακατάλληλη ή ατελής χρήση πινάκων και σχημάτων
- Ακατάλληλες ή ατελείς αναφορές
- Απρόσεκτη παρουσίαση, ελλιπής μέριμνα για τη σελιδοποίηση, τον τίτλο, τα περιθώρια και τις παράγραφους.

Βαθμός 0

- Δεν υποβλήθηκε εργασία

Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή αποφασίζει εάν η ΜΔΕ γίνεται αποδεκτή ή όχι και έχει το δικαίωμα:

- να αποδεχτεί την ΜΔΕ ως έχει
- να την αποδεχτεί, με την προϋπόθεση να γίνουν συγκεκριμένες αλλαγές και να ακολουθήσει επαναξιολόγηση του κειμένου από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή
- να την κρίνει αρνητικά.

Οι Μεταπτυχιακές Διπλωματικές Εργασίες, εφόσον εξεταστούν, οριστικοποιηθούν και βαθμολογηθούν θετικά από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή, κατατίθενται ηλεκτρονικά από τον μεταπτυχιακό φοιτητή ή φοιτήτρια στο Ιδρυματικό Αποθετήριο ΔΙΩΝΗ της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Πειραιώς (<https://dione.lib.unipi.gr/>).

Σε περίπτωση μη επιτυχούς εξέτασης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή είναι δυνατόν να την αναπέμψει μία (1) φορά. Η επανεξέταση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός χρονικού διαστήματος από έναν (1) έως τρεις (3) μήνες από την ημερομηνία της

ανεπιτυχούς εξέτασης και αναπομπής. Στην περίπτωση αυτή παρατείνεται η διάρκεια σπουδών κατά τρεις (3) μήνες.

2.9 Άρθρο 9 - Εφαρμογή Κανονισμού Δεοντολογίας και Λογοκλοπή

Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας οφείλει να πραγματοποιείται με τήρηση των προβλέψεων του Κανονισμού Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Μετά την ηλεκτρονική υποβολή της εργασίας, το κείμενο ελέγχεται για θέματα λογοκλοπής (plagiarism) με χρήση του λογισμικού Turnitin που αξιοποιεί το Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Η λογοκλοπή και η ιδιοποίηση ξένων επιτευγμάτων θεωρείται πειθαρχικό παράπτωμα (παρ. 2 του άρθ. 197 του ν. 4957/2022) και κάθε περιστατικό θα πρέπει να τυγχάνει κατάλληλου χειρισμού, με ενδεχόμενη παραπομπή στα αρμόδια πειθαρχικά όργανα για τις προβλεπόμενες ενέργειες, ανάλογα με τη σοβαρότητα του περιστατικού.

Σε περίπτωση διαπίστωσης αντιγραφής, λογοκλοπής ή άλλου τρόπου παραβίασης του πλαισίου εκπόνησης εργασίας, ο διδάσκων ενημερώνει τον φοιτητή και δύναται να ζητήσει τη διόρθωση ή επανυποβολή της εργασίας εντός προθεσμίας που ορίζεται από αυτόν. Εφόσον η παράβαση επηρεάζει ουσιωδώς την αξιολόγηση, η εργασία μπορεί να βαθμολογηθεί με χαμηλό βαθμό ή να ζητηθεί η εκ νέου εκπόνησή της.

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία υποβάλλεται υποχρεωτικά σε έλεγχο ομοιότητας κειμένου πριν από την υποστήριξή της.

2.10 Άρθρο 10 – Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης

Η χρήση τεχνητής νοημοσύνης (TN) επιτρέπεται αποκλειστικά ως υποστηρικτική και δεν δύναται να υποκαθιστά την πρωτογενή συγγραφική ή ερευνητική εργασία του/της φοιτητή/τριας.

Απαγορεύεται η υποβολή περιεχομένου παραγόμενου από TN, εξ ολοκλήρου ή κατά το ουσιώδες μέρος αυτού, ως πρωτότυπης ατομικής εργασίας.

Η χρήση εργαλείων υποβοηθούμενης συγγραφής και παραγωγής περιεχομένου βασισμένων σε τεχνητή νοημοσύνη επιτρέπεται μόνο εφόσον:

- α) δηλώνεται ρητά στη βιβλιογραφία ή σε σχετική σημείωση της εργασίας, και
- β) περιορίζεται σε υποστηρικτική χρήση

Σε περίπτωση μη δηλωμένης χρήσης εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, ο διδάσκων ενημερώνει τον φοιτητή και δύναται να ζητήσει τη διόρθωση ή επανυποβολή της εργασίας εντός προθεσμίας που ορίζεται από αυτόν. Εφόσον η παράβαση επηρεάζει ουσιωδώς την αξιολόγηση, η εργασία μπορεί να βαθμολογηθεί με χαμηλό βαθμό ή να ζητηθεί η εκ νέου εκπόνησή της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Οδηγίες Εκπόνησης και Συγγραφής Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Α.1 Η Δομή και Οργάνωση μιας Επιστημονικής Εργασίας

Ανεξάρτητα από την εξειδικευμένη δομή και διάκριση κεφαλαίων που λαμβάνει κάθε ξεχωριστή Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.), πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις εξής ενότητες: εισαγωγή, ανάλυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, παρουσίαση της μεθοδολογίας, αποτελέσματα της έρευνας, ανάλυση και συζήτηση, συμπεράσματα.

Στη συνέχεια, παρέχονται πληροφορίες για κάθε μία από τις ενότητες που θα πρέπει κατ'ελάχιστον να περιλαμβάνονται σε αυτή.

Α.1.1 Εξώφυλλο

Το τυποποιημένο εξώφυλλο της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας περιέχει βασικές πληροφορίες για τη Μ.Δ.Ε. και τον συγγραφέα ή τους συγγραφείς της, δεν περιλαμβάνει πολλές πληροφορίες, αντίθετα περιορίζεται στις κύριες πληροφορίες, όπως το πρότυπο που ακολουθεί.

Α.1.2 Περίληψη

Το εξώφυλλο μιας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Μ.Δ.Ε.) θα πρέπει να ακολουθείται από:

- Περίληψη εύρους μιας σελίδας στη γλώσσα συγγραφής της Μ.Δ.Ε.

Στην περίληψη θα πρέπει να γίνεται συνοπτική περιγραφή των κύριων σημείων της Μ.Δ.Ε., με έμφαση στα αποτελέσματα, τη συνεισφορά και τα συμπεράσματα. Κατά τη συγγραφή της περιλήψης θα πρέπει να διατυπώνονται με όσο το δυνατόν συνοπτικό τρόπο σημεία όπως: ο σκοπός της Μ.Δ.Ε., η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, τα ευρήματα της έρευνας, οι αναμενόμενες επιπτώσεις των ευρημάτων σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, η καινοτομία και συνεισφορά της Μ.Δ.Ε.

Α.1.3 Εισαγωγή

Η εισαγωγική ενότητα μίας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κατανόηση του κειμένου. Η εισαγωγή της Μ.Δ.Ε. ακολουθεί μία ροή από το γενικό προς το ειδικό, δηλαδή ξεκινά από το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η Μ.Δ.Ε. και καταλήγει ειδικότερα στο αντικείμενο της συγκεκριμένης μελέτης και έρευνας.

Ο αναγνώστης της εισαγωγικής ενότητας θα πρέπει να βρίσκει απαντήσεις τουλάχιστον στα εξής ερωτήματα:

- «Σε ποιο πλαίσιο εντάσσεται η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία;» Για παράδειγμα, όταν μία Μ.Δ.Ε. πραγματεύεται τους περιορισμούς κατά τη δημοσιοποίηση προσωπικών πληροφοριών χρηστών κοινωνικών δικτύων, αυτή έχει ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο.
- «Ποιο είναι το αντικείμενο της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας;» Το ερευνητικό αντικείμενο μίας Μ.Δ.Ε. περιγράφει το θέμα το οποίο πραγματεύεται και καθορίζει το

κοινό στο οποίο απευθύνεται, δηλαδή οι δραστηριοποιούμενοι σε ποιο πεδίο θα βρουν τη Μ.Δ.Ε. ενδιαφέρουσα και μπορεί να ωφεληθούν από τα αποτελέσματα της. Μία Μ.Δ.Ε. έχει έναν ερευνητικό σκοπό που εκφράζεται σε γενικό επίπεδο, για παράδειγμα: «Σκοπός της Μ.Δ.Ε. είναι η συγκριτική αξιολόγηση των νομοθετικών πλαισίων για την Τεχνητή Νοημοσύνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κίνα». Για την επίτευξη αυτού του σκοπού η Μ.Δ.Ε. διακρίνει έναν ή περισσότερους ερευνητικούς στόχους. Για παράδειγμα: «Στόχος μας είναι η αποτύπωση των απαιτήσεων και περιορισμών που τίθενται στα εκπαιδευτικά δεδομένα που αξιοποιούνται από τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα». Ολοκληρώνοντας τη Μ.Δ.Ε., θα πρέπει να διατυπώνεται από τον συγγραφέα τεκμηρίωση για τον βαθμό ικανοποίησης των τεθέντων στόχων.

- «Γιατί το αντικείμενο υπό μελέτη είναι σημαντικό;» Είναι πρωταρχικής σημασίας να διατυπώνονται οι λόγοι, για τους οποίους θεωρείται σημαντική η ενασχόληση με το συγκεκριμένο ερευνητικό αντικείμενο. Η τεκμηρίωση αυτή μπορεί να είναι πολυδιάστατη και να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων: στοιχεία που αναδεικνύουν την ένταση του προβλήματος ή το εύρος των επιπτώσεών του ή αναφορά σε καλά τεκμηριωμένα επιστημονικά άρθρα που καταδεικνύουν ρητά την ανάγκη έρευνας γύρω από το συγκεκριμένο πρόβλημα. Επίσης, χρειάζεται να εκφράζονται επιχειρήματα για τη σημαντικότητα του ερευνητικού ζητήματος, στη βάση δύο αξόνων: [α] τεκμηριώνοντας για ποιο λόγο πρέπει το πρόβλημα να διερευνηθεί και [β] καταδεικνύοντας ότι στη βιβλιογραφία δεν έχει ήδη διερευνηθεί επαρκώς. Στην εισαγωγή, δεν πραγματοποιείται λεπτομερής παράθεση και ανάλυση της βιβλιογραφίας, αλλά αξιοποιούνται βασικές βιβλιογραφικές πηγές για την υποστήριξη των επιχειρημάτων που εκφράζονται αναλυτικά σε επόμενες ενότητες της ΜΔΕ.
- «Ποιο είναι το εύρος και τα όρια της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας;» Η εισαγωγή θα πρέπει να καταστήσει σαφές στον αναγνώστη τι ακριβώς μελετάται και τι δε μελετάται στην παρούσα ΜΔΕ.
- «Πώς αντιμετωπίζει η Μ.Δ.Ε. το συγκεκριμένο πρόβλημα;» Η εισαγωγή μπορεί να συμπεριλάβει μία πρόταση σχετικά με το πώς επιδιώκει η Μ.Δ.Ε. να επιλύσει το πρόβλημα, κάνοντας συνοπτική αναφορά στη μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της ΜΔΕ αναφορικά με την αντιμετώπιση ή περαιτέρω επεξήγηση του προβλήματος.
- «Τι θα διαβάσει ο αναγνώστης στη συνέχεια;» Η εισαγωγή μιας Μ.Δ.Ε. ολοκληρώνεται με τις ενότητες ή κεφάλαια που ακολουθούν. Για παράδειγμα: «Στο κεφάλαιο 1 περιγράφεται... Στο Κεφάλαιο 2 παρατίθεται...» κ.λπ.

A.1.4 Ανάλυση της Υπάρχουσας Βιβλιογραφίας

Μία Μ.Δ.Ε. αναφέρεται στην υπάρχουσα βιβλιογραφία με σκοπό:

- α) να παρέχει ορισμούς και περιγραφές εξειδικευμένων όρων που θα χρησιμοποιηθούν από τη Μ.Δ.Ε.
- β) να αναλύσει με ποιο τρόπο το ερευνητικό πρόβλημα εντάσσεται στη σύγχρονη βιβλιογραφία
- γ) να τεκμηριώσει ότι το ερευνητικό πρόβλημα είναι σημαντικό και ότι το πρόβλημα εν όλω – ή συνηθέστερα συγκεκριμένες πτυχές του – δεν έχουν μελετηθεί ή να δείξει πώς έχουν μελετηθεί πλημμελώς σε κάποιες πτυχές
- δ) να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο θα ερευνηθεί το πρόβλημα στη Μ.Δ.Ε.

Η επιλογή της βιβλιογραφίας που θα αναλυθεί και η κριτική σύνθεση των βιβλιογραφικών εργασιών αποτελούν σημαντικό στοιχείο της ποιότητας της Μ.Δ.Ε. Η επιλογή της βιβλιογραφίας πρέπει να γίνεται με συστηματικό τρόπο και να είναι εξαντλητική στο

πλαίσιο του εύρους της Μ.Δ.Ε, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν έχει παραληφθεί κάποια σημαντική διάσταση του προβλήματος ή τυχόν λύσεις που ήδη έχουν προταθεί.

Για την επιλογή της βιβλιογραφίας είναι κρίσιμη η γνώση των σημαντικότερων επιστημονικών περιοδικών, συνεδρίων και δημοσιευμένων βιβλίων της ερευνητικής περιοχής στην οποία εντάσσεται η Μ.Δ.Ε.

Θα πρέπει να αποφεύγονται οι μακροσκελείς αναλύσεις της βιβλιογραφίας και η παράθεση μεγάλων αυτούσιων τμημάτων από βιβλιογραφικές πηγές. Η βιβλιογραφική επισκόπηση πρέπει να καταλαμβάνει ισόρροπο τμήμα σε σχέση με το σύνολο της Μ.Δ.Ε. Θα πρέπει να γίνεται έλεγχος για κάθε μία από τις βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιείται για ποιο λόγο έχει συμπεριληφθεί και εάν εξυπηρετεί πραγματικά τα προεκτεθέντα στα σημεία (α), (β), (γ), (δ). Δεν είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλες οι εργασίες που μελετήθηκαν, αλλά μόνον όσες πραγματικά συνεισέφεραν στη Μ.Δ.Ε.

Επιπλέον, απαραίτητη θεωρείται η οριζόντια ανάλυση της βιβλιογραφίας ανά θέμα – και όχι ανά εργασία που μελετήθηκε – διάσταση που οδηγεί σε ξεκάθαρα συμπεράσματα. Η ενότητα ανάλυσης της υπάρχουσας βιβλιογραφίας θα πρέπει να καταλήγει σε συμπεράσματα που θα οδηγούν τον αναγνώστη στα επόμενα κεφάλαια και κυρίως να αναδεικνύει τη σημαντικότητα των επόμενων εννοιών της ίδιας της Μ.Δ.Ε.

A.1.5 Μεθοδολογία

Η ενότητα αυτή παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας της Μ.Δ.Ε. Στην περίπτωση που αξιοποιήθηκε μία ή περισσότερες επιστημονικές θεωρίες για τον σχεδιασμό της έρευνας, περιγράφονται τα κύρια στοιχεία της θεωρίας και ο τρόπος που διαμόρφωσαν τον σχεδιασμό της έρευνας.

Συχνά οι Μ.Δ.Ε. περιλαμβάνουν κάποια μορφή «εμπειρικής έρευνας», δηλαδή έρευνας που στοχεύει να συνδέσει τη θεωρία με την πραγματικότητα. Η εμπειρική έρευνα δύναται να λάβει πολλές μορφές. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη μελέτη περίπτωσης (case study), την προσομοίωση, τη συλλογή δεδομένων μέσω ερωτηματολογίου και την ποσοτική τους ανάλυση (survey) κ.ά. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις είναι σημαντικό να παρατίθενται οι λεπτομέρειες που αφορούν στη διεξαγωγή της έρευνας, όπως το χρονικό διάστημα στο οποίο διεξήχθη, την επιλογή του δείγματος, τη μέθοδο με την οποία πραγματοποιήθηκε η διανομή του ερωτηματολογίου και η συλλογή των απαντήσεων, τη μέθοδο με την οποία πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις, τα κριτήρια ελέγχου της εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας κ.λπ. Το είδος των στοιχείων που απαιτείται να παρουσιαστούν εξαρτάται από τη μορφή της έρευνας.

A.1.6 Αποτελέσματα της Έρευνας, Ανάλυση και Συζήτηση

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας και της συμβολής της Μ.Δ.Ε. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα πρέπει να γίνεται με συνοχή και με τρόπο συνεκτικό με τον ερευνητικό σκοπό και τους στόχους που έχουν ήδη διατυπωθεί στην εισαγωγή της Μ.Δ.Ε, δηλαδή θα πρέπει να λαμβάνεται απάντηση στο ερώτημα «άραγε, πετύχαμε τους τεθέντες στόχους;».

Συχνά ενδείκνυται η αξιοποίηση συγκεντρωτικών και γραφικών μεθόδων (π.χ. πίνακες, γραφήματα), διατηρώντας, όμως, τη συνοχή του κειμένου.

Και βέβαια η Μ.Δ.Ε. δεν πρέπει να περιορίζεται στην απλή παράθεση των αποτελεσμάτων, αλλά να περιλαμβάνει διεξοδική ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων, η οποία συχνά καταλαμβάνει επόμενο κεφάλαιο. Κατά τη συζήτηση των αποτελεσμάτων συγκρίνονται τα ευρήματα της Μ.Δ.Ε. με τα ευρήματα άλλων εργασιών που μελέτησαν το ίδιο πρόβλημα. Είναι αυτονόητο ότι στοιχεία από τις εργασίες αυτές πρέπει να περιλαμβάνονται ήδη στην ενότητα ανάλυσης της βιβλιογραφίας. Σκοπός της σύγκρισης αυτής είναι: (α) να γίνει ανάλυση για το πώς τα ευρήματα δρουν συμπληρωματικά ή σε αντίθεση και για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό, (β) να αποτυπωθούν τυχόν νέες προοπτικές που ανοίγονται μελετώντας τα ευρήματα συνδυαστικά.

Κατά τη συζήτηση των αποτελεσμάτων θα πρέπει να γίνεται αναφορά στον τρόπο αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της Μ.Δ.Ε., δηλαδή ποιοι θα είχαν ενδιαφέρον να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα αυτά και με ποιον τρόπο τα αποτελέσματα μπορεί να τους ήταν χρήσιμα.

Η ενότητα αυτή, πάντοτε ολοκληρώνεται με αναφορά σε μελλοντικές προεκτάσεις της έρευνας που προκύπτουν από τη Μ.Δ.Ε, όπως νέα ερευνητικά ερωτήματα που εγείρονται λόγω των αποτελεσμάτων της Μ.Δ.Ε, ή νέες πτυχές του προβλήματος που ανακύπτουν από τα ευρήματά που παρουσιάζονται σε αυτήν.

A.1.7 Συμπεράσματα

Στην τελική ενότητα της Μ.Δ.Ε. περιγράφονται συνοπτικά τα ευρήματα και η συμβολή της Μ.Δ.Ε. Στόχος της ενότητας αυτής είναι να περιγράψει συνοπτικά τα κύρια αποτελέσματα της Μ.Δ.Ε, τον βαθμό και τον τρόπο επίτευξης επιμέρους τεθέντων στόχων, τη συμβολή της Μ.Δ.Ε. στη βιβλιογραφία και την πρακτική, τον τρόπο που μπορεί να αξιοποιηθεί η Μ.Δ.Ε. και τα μελλοντικά βήματα που προτείνονται.

Στην ενότητα αυτή δε θα πρέπει να εισάγονται νέα στοιχεία, νέες πηγές και νέα ζητήματα.

A.1.8 Περιορισμοί

Στην ενότητα αυτή αναφέρονται τυχόν εμπόδια και προβλήματα που περιορίσαν τη Μ.Δ.Ε., όπως περιορισμοί πρόσβασης σε πηγές και τεχνικά μέσα, χρονικοί ή οικονομικοί περιορισμοί. Επιπλέον, αναφέρονται και τυχόν αδυναμίες της έρευνας, κυρίως όσον αφορά μεθοδολογικά ζητήματα. Για παράδειγμα, αδυναμίες δύναται να προκύψουν από το μέγεθος και τη σύνθεση του δείγματος, από την αδυναμία πρόσβασης σε πηγές πληροφόρησης που θα ήταν χρήσιμες, από την αδυναμία πραγματοποίησης μακροχρόνιας έρευνας κ.ά.

A.1.9 Αναγνώριση Υποστήριξης

Στο τέλος της Μ.Δ.Ε. γίνεται αναφορά σε τυχόν χρηματοδοτικές πηγές που υποστήριξαν την εκπόνησή Μ.Δ.Ε. ή σε οργανισμούς και άτομα που είχαν συνεισφορά στην πραγματοποίηση της έρευνας (π.χ. οργανισμοί όπου πραγματοποιήθηκε ένα case study).

A.1.10 Πηγές και Αναφορές

Κατά τη συγγραφή του κειμένου θα πρέπει να πραγματοποιούνται παραπομπές σε βιβλιογραφικές ή άλλες πηγές, τόσο για λόγους ουσιαστικούς όσο και για λόγους ηθικής και δεοντολογίας, αφού είναι σημαντικό ο αναγνώστης να μπορεί αφενός να διακρίνει ποια τμήματα της Μ.Δ.Ε. προέρχονται από κάποια υπάρχουσα εργασία και ποια τμήματα αποτελούν συνεισφορά της ίδιας της Μ.Δ.Ε.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να γίνεται σαφές ποια πηγή τυχόν αξιοποιείται κάθε φορά, για λόγους ποιότητας, εγκυρότητας και επικύρωσης από τον αναγνώστη. Ανεξάρτητα από το πρότυπο παραπομπών και παράθεσης της βιβλιογραφίας, η χρήση των πηγών θα πρέπει να διασφαλίζει ότι είναι ξεκάθαρο ποια βιβλιογραφική πηγή χρησιμοποιείται κάθε φορά που ένας ισχυρισμός ή τμήμα της Μ.Δ.Ε. στηρίζεται σε βιβλιογραφική πηγή και ότι όσες πηγές παρατίθενται στη λίστα αναφορών έχουν πράγματι χρησιμοποιηθεί στη Μ.Δ.Ε. Στην τελευταία ενότητα της Μ.Δ.Ε. παρατίθεται η λίστα των πηγών σε κεφάλαιο με τίτλο όπως «Πηγές και Αναφορές».

A.2 Διαμόρφωση του Κειμένου

A.2.1 Ύφος και Γλώσσα

Το ύφος της Μ.Δ.Ε. θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε μία επιστημονική εργασία και το κοινό στο οποίο απευθύνεται, κατά συνέπεια:

- Η εργασία δε θα πρέπει να είναι έκθεση ιδεών
- Δε θα πρέπει να εγείρονται αδιέξοδα ζητήματα στον αναγνώστη
- Δε θα πρέπει να γίνεται κατάχρηση των σημείων στίξης
- Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι επιστημονικοί όροι του πεδίου στο οποίο εντάσσεται η Μ.Δ.Ε. και η χρήση τους θα πρέπει να είναι συνεπής με τον ορισμό τους.

Συστήνεται να αποφεύγεται η χρήση λέξεων και φράσεων που παραπέμπουν σε βερμπαλιστικό κείμενο. Κάθε τι που αναφέρεται στη Μ.Δ.Ε. θα πρέπει:

- Να συμβάλλει στους επιμέρους στόχους της Μ.Δ.Ε.
- Να αποδεικνύεται από την τεκμηρίωση της Μ.Δ.Ε. ή να προκύπτει από κάποια άλλη βιβλιογραφική πηγή, η οποία βεβαίως θα πρέπει να αναφέρεται
- Να έχει συγκεκριμένο νόημα, δηλαδή να αποφεύγονται προτάσεις που καταλήγουν σε ανοιχτές εναλλακτικές ερμηνείες και εξηγήσεις, εφόσον ακολούθως δεν επεξηγούνται έτι περαιτέρω.

Μπορεί να γίνει λελογισμένη χρήση ακρωνυμίων, αφού επιβεβαιωθεί ότι στην πρώτη αναφορά του όρου έχει δηλωθεί η ακριβής σημασία του ακρωνυμίου, για παράδειγμα: συμμόρφωση με την πολιτική ασφάλειας των πληροφοριών (information security policy compliance – ISP compliance). Η συνήθης πρακτική περιλαμβάνει τη χρήση ακρωνυμίων μόνο για όρους που είναι βασικοί για τη Μ.Δ.Ε. και χρησιμοποιούνται συχνά στο κείμενο.

Καθώς τμήματα της Μ.Δ.Ε. γράφονται σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, θα πρέπει το κείμενο, κατά την ολοκλήρωση συγγραφής της Μ.Δ.Ε., να χαρακτηρίζεται συνολικά από συνέπεια αναφορικά με το ύφος και τη γλώσσα. Η συνέπεια θα πρέπει να ακολουθεί όλα τα σημεία της Μ.Δ.Ε., για παράδειγμα, εαν στο τέλος κάποιων κεφαλαίων περιλαμβάνεται ενότητα με τίτλο «Συμπεράσματα», θα πρέπει όλα ανεξαιρέτως τα κεφάλαια (εκτός του

πρώτου και του τελευταίου) να περιλαμβάνουν σχετική ενότητα

A.2.2 Μορφοποίηση

Η μορφοποίηση και συνολική παρουσίαση του κειμένου αποτελούν σημαντικά τυπικά κριτήρια αξιολόγησης της Μ.Δ.Ε., αλλά ακόμη σημαντικότερο είναι ενίοτε ότι συντελούν ουσιαστικά στην προσέλκυση του αναγνώστη, ώστε να μελετήσει τη Μ.Δ.Ε.

Ανεξάρτητα με το συγκεκριμένο πρότυπο – που επισυνάπτεται για τη Μ.Δ.Ε. – είναι κρίσιμο να διασφαλίζεται πάντοτε η ενότητα, η συνέπεια και η ομοιομορφία στο σύνολο του κειμένου. Χρησιμοποιούμε στο σύνολο του κειμένου τις ίδιες γραμματοσειρές, τις ίδιες αποστάσεις μεταξύ παραγράφων, τα ίδια διάκενα, την ίδια στοίχιση, το ίδιο είδος αρίθμησης και λίστας. Θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με ομοιογένεια στο σύνολο της Μ.Δ.Ε. όλα τα επιμέρους στοιχεία όσον αφορά τη μορφοποίησή τους: όλοι οι τίτλοι κεφαλαίων της Μ.Δ.Ε. να έχουν την ίδια μορφή αρίθμησης, χρώματος, γραμματοσειράς κ.λπ. Αντίστοιχα, όλοι οι τίτλοι υποενοτήτων να έχουν όμοια διαμόρφωση κ.λπ., όλες λεζάντες σε Πίνακες, Γραφήματα και Εικόνες (π.χ. όλες κάτω από το Γράφημα και με την ίδια γραμματοσειρά και μέγεθος γραμμμάτων).

Η προσθήκη αρίθμησης σελίδων θα πρέπει να έχει την ίδια μορφή σε όλο το κείμενο.

Για τη συγγραφή της Μ.Δ.Ε. πρέπει να ακολουθείται η ακόλουθη μορφοποίηση:

- Γραμματοσειρά: Palatino Linotype
- Μέγεθος Γραμματοσειράς: 11 στιγμές για το κείμενο και 10 στιγμές για τις υποσημειώσεις
- Διάσταση Σελίδας: A4
- Περιθώρια: 2 εκ. (πάνω, κάτω, δεξιά) 2,5 εκ. αριστερά
- Στοίχιση: Πλήρης
- Μορφή παραγράφου: 1,5 διάστιχο
- Τίτλοι ενοτήτων πρώτου επιπέδου – τίτλοι των κεφαλαίων της ΜΔΕ: bold κεφαλαία 12 στιγμών (π.χ. **4. ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ**)
- Τίτλοι ενοτήτων δευτέρου επιπέδου: bold 11 στιγμών (π.χ. **4.1 Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης**)
- Τίτλοι ενοτήτων τρίτου επιπέδου: bold italics 11 στιγμών (π.χ. **4.1.2 Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης**)
- Τίτλοι ενοτήτων τετάρτου επιπέδου: italics 11 στιγμών (π.χ. *4.1.2.3 Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης*)
- Λεζάντες σε γραφικά, πίνακες κ.λπ.: Πάντοτε κάτω από γραφικά, πίνακες κ.λπ., με Bold italics 10 στιγμών, κεντραρισμένα, με συνεχή αρίθμηση σε όλη την εργασία (**Πίνακας 1: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, Πίνακας 2, ..., Σχήμα 1, Σχήμα 2, Σχήμα 3, ...**)

A.2.3 Πίνακας Περιεχομένων

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα εργαλεία αυτόματης παραγωγής πινάκων περιεχομένων που υποστηρίζουν όλοι οι σύγχρονοι επεξεργαστές κειμένου. Η χρήση εργαλείων αυτόματης παραγωγής πινάκων περιεχομένων απαιτεί καλή δόμηση της ΜΔΕ (κεφαλίδα επιπέδου 1, κεφαλίδα επιπέδου 2 κ.λπ.). Μετά την παραγωγή του, ο πίνακας περιεχομένων θα πρέπει να επεξεργαστεί περαιτέρω, ώστε να είναι ευανάγνωστος. Συστήνεται σε μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες να καταρτιστούν για τον τρόπο αξιοποίησης των σχετικών

δυνατοτήτων του επεξεργαστή κειμένου.

A.2.4 Μορφοποίηση Παραπομπών και Παράθεση Βιβλιογραφίας

Σε ότι αφορά τη δημιουργία παραπομπών και τη σύνταξη βιβλιογραφίας προτείνεται να ακολουθείται το πρότυπο APA American Psychological Association. Οδηγίες υπάρχουν διαθέσιμες σε ποικίλες αξιόπιστες πηγές (π.χ. <https://www.mendeley.com/guides/apa-citation-guide/>)

A.3 Το Ζήτημα της Λογοκλοπής (Plagiarism)

Λογοκλοπή είναι η χρήση λέξεων, ιδεών και έργου άλλων ατόμων δίνοντας την εντύπωση ότι είναι εκείνου που τα χρησιμοποιεί. Αυτό μπορεί να ισχύει ακόμα και για μια μεμονωμένη φράση ή πρόταση και όχι μόνο για ολόκληρη τη ΜΔΕ. Η λογοκλοπή αποτελεί αδίκημα, αλλά και ηθικό, δεοντολογικό και επιστημολογικό ζήτημα.

Πολλές φορές μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες έρχονται αντιμέτωποι με την κατηγορία της λογοκλοπής, λόγω απροσεξίας ή άγνοιας. Η αποτελεσματικότερη πρακτική είναι η παροχή πάντοτε πλήρων και οργανωμένων αναφορών σε βιβλιογραφικές πηγές στη λίστα αναφορών για οτιδήποτε χρησιμοποιείται στη ΜΔΕ. Οι αναφορές πρέπει να επιτρέπουν στον αναγνώστη να ανατρέξει κατευθείαν στο κείμενο που γίνεται αναφορά, λαμβάνοντας υπόψη και τις εκδόσεις, τον εκδοτικό οίκο και χρονολογίες δημοσίευσης. Κάθε κείμενο που προέρχεται αυτούσιο από άλλη πηγή θα πρέπει να τίθεται σε εισαγωγικά, ή να ξεχωρίζει με κάποιον άλλο τρόπο και να αναφέρεται η πηγή του. Το ίδιο ισχύει και για πίνακες και σχήματα, τα οποία μεταφέρονται αυτούσια. Αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί κάτι αυτούσιο, αλλά έχει επεξεργαστεί ή διατυπωθεί βελτιωτικά από τον μεταπτυχιακό φοιτητή ή φοιτήτρια, τότε πρέπει να αναφερθεί η πηγή.

Πέραν από ηθικό, δεοντολογικό και επιστημολογικό ζήτημα, η λογοκλοπή επηρεάζει σημαντικά την ποιότητα μιας ΜΔΕ, καθώς οδηγεί σε κείμενο χωρίς ενιαίο ύφος και δομή, ενώ το κείμενο που έχει αντιγραφεί συχνά είναι δυσνόητο διότι είναι «εκτός πλαισίου» (out of context) και επίσης μπορεί εύκολα να παρερμηνευτεί. Η λογοκλοπή ανιχνεύεται πλέον πολύ εύκολα, με αυτοματοποιημένες μεθόδους όπως το εργαλείο Turnitin που αξιοποιείται από τα πανεπιστήμια της χώρας. Ενίοτε, επιπλέον, ο Επιβλέπων ή η Επιβλέπουσα μπορεί να γνωρίζει πολύ καλά την εργασία από την οποία γίνεται αντιγραφή.

Ένα πρόβλημα που συχνά αντιμετωπίζουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι φοιτήτριες αφορά τις «δευτερεύουσες πηγές» σε σχέση με τις «πρωτεύουσες πηγές». Όταν αξιοποιείται υλικό απευθείας από τη δημοσίευση ενός συγγραφέα, τότε γίνεται χρήση μιας πρωτεύουσας πηγής. Όταν, όμως, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι φοιτήτριες αξιοποιούν υλικό που διαβάζουν σε μία πηγή ότι έχει γράψει κάποιος τρίτος, τότε χρησιμοποιούν μια δευτερεύουσα πηγή. Η καλή πρακτική είναι να προσπαθούν να εντοπίσουν την πρωτεύουσα πηγή, να τη μελετήσουν εκ νέου και στη συνέχεια να αναφερθούν σε αυτή. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, λόγω περιορισμών πρόσβασης, θα πρέπει να φροντίζουν να κάνουν σαφές ότι η δευτερεύουσα πηγή αναφέρεται από την πρωτεύουσα πηγή και να πραγματοποιούν παραπομπή και στις δύο πηγές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πέραν της λογοκλοπής αναφορικά με άλλους συγγραφείς, απαγορεύεται και η αντιγραφή από κείμενα που έχουν συγγράψει οι ίδιοι οι μεταπτυχιακοί

φοιτητές και φοιτήτριες (self-plagiarism). Ουσιαστικά, δηλαδή, οι ίδιοι κανόνες ισχύουν και αναφορικά με δικές τους εργασίες που μπορεί να αξιοποιηθούν ως πηγές.

A.4 Συμπεράσματα

Η ποιότητα μιας ΜΔΕ αποτιμάται με βάση πλήθος κριτηρίων που αναφέρονται τόσο στην ποιότητα και στην επιστημονική συμβολή της ΜΔΕ που πραγματοποιήθηκε, όσο και στην ποιότητα της παρουσίασης της ΜΔΕ με τη μορφή κειμένου. Ιδιαίτερη σημασία απαιτείται να δοθεί στη δομή, το ύφος και τη μορφοποίηση του κειμένου. Ακόμη πιο σημαντική θεωρείται η ορθή χρήση των βιβλιογραφικών πηγών και η παντελής αποφυγή της λογοκλοπής.

Σε κάθε περίπτωση, προτείνεται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες που εκπονούν Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία να επιδιώκουν τη στενή συνεργασία με την Επιβλέπουσα ή τον Επιβλέποντα και να τους συμβουλευονται για κάθε ζήτημα που αφορά στη συγγραφή της ΜΔΕ.

Β. Αίτηση Εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Η αίτηση εκπόνησης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. (<https://cybersecgov.ds.unipi.gr/>).

Γ. Πρακτικό Εξέτασης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Το πρακτικό εξέτασης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. (<https://cybersecgov.ds.unipi.gr/>).

Δ. Πρότυπο (Template) Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Το πρότυπο (template) Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. (<https://cybersecgov.ds.unipi.gr/>).